

Zienswijze **Watercompensatie** A4 Haaglanden-N14: Ontwerptractébesluit/milieueffectrapport

Auteurs:

Inleiding

In dit document geven wij, in de hoedanigheid van leden van “Werkgroep Pasgeld”, handelend namens de bewonersorganisatie “Contactgroep Rijswijk-Zuid”, onze zienswijze op het ontwerptractébesluit A4 Haaglanden – N14. Deze zienswijze spitst zich toe op de gemeente Rijswijk, het tracé tussen de brug over de Vliet en het nieuwe spoorwegviaduct Rijswijk.

Aanleiding

Werkgroep Pasgeld bestaat uit vijftien betrokken bewoners en ondernemers die sinds anderhalf jaar de bewonersorganisatie Contactgroep Rijswijk-Zuid (opgericht in 1974) vertegenwoordigen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling van het gebied. De werkgroep is in gesprek met partijen zoals gemeente Rijswijk (ambtenarij, College van B&W en alle gemeenteraadspartijen), provincie Zuid-Holland (Toekomstbeelden Vlietzone), Hoogheemraadschap van Delfland (HHD). Onze inspanningen zijn gericht op een participatieproces waarin wij als gebiedspartner gezamenlijk optrekken met de gemeente en provincie.

Omdat wij ons samen met de gemeente en provincie bezinnen op de mogelijkheden met de open ruimtes in ons gebied, stuiten wij op uw project. Wij schrokken van de u voorgestelde locatie voor waterberging in plangebied km 48,2 tot 50,4 en zijn ons vanuit een positieve gedachte gaan beraden op alternatieven. Door te kijken hoe wij onvermijdelijk ruimtebeslag door watercompensatie kunnen verenigen met de andere belangen en belanghebbenden. Onze werkgroep is van mening dat zij in staat is tot een overstijgende stakeholderanalyse, door onze belangen als hoofdgebruikers van dit gebied hebben wij inzicht in de belangen en plannen van de verschillende overheden en zijn in staat om dit te vertalen naar een win-win situatie voor alle partijen.

Wij hebben -met name- de volgende documenten bestudeerd:

- A4 Haaglanden – N14 Deelrapport Ruimtegebruik t.b.v. MER en OT
- A4 Haaglanden – N14 Deelrapport Waterhuishoudingsplan t.b.v. MER en OTB
- Kaartblad 4 van10, detailkaarten km 48,2 tot 50,4

Doel

Het doel van onze zienswijze is dat voorgestelde locatie voor waterberging wordt herzien. Met het voorstel van de werkgroep wordt ten aanzien van ruimtegebruik en water(huishoudkundige) planvorming een win-win situatie gecreëerd voor de betrokken overheden c.q. bestuurslagen zoals Rijkswaterstaat, provincie Zuid-Holland, gemeente Rijswijk en waterbeheerder Hoogheemraadschap van Delfland én de hoofdgebruikers van het gebied: inwoners, ondernemingen en haar medewerkers alsmede recreanten en forenzen.

Het verplaatsen van de waterberging van het zogenaamde slagenlandschap, ook wel bekend als de “agrarische driehoek” naar thans braakliggende gronden (voormalig glastuinbouwgebied), plaatselijk bekend als “Pasgeld-Oost”, met thans agrarische bestemming, biedt naar ons inzicht een win-win situatie voor alle betrokken overheden én de hoofdgebruikers van dit gebied.

Waarom is een alternatieve locatie wenselijk?

U vermeldt dat negatieve effecten door watercompensatie op de door u voorgestelde locatie enkel te voorkomen zijn door op een andere locatie aan de watercompensatie te voldoen. Daarom opperen wij graag een alternatief. Voor het indienen hebben wij via de digitale weg overleg gevoerd met uw omgevingsmanagers/projectleiders: mevrouw Huveneers en de heer Triest. Zij hebben ons voorstel positief ontvangen, gaven aan dat zij ons voorstel intern gaan onderzoeken en verzochten ons om tevens een zienswijze op dit onderwerp in te dienen.

Ook hebben wij voorgesteld om op korte termijn met alle partijen, dus inclusief hoogheemraadschap en provincie om de tafel te gaan en deze win-win mogelijkheid te bespreken en tot een gezamenlijke invulling te komen. Het is een unieke kans om de verbreding van de A4 tezamen te laten komen met het behoud en de verbetering van Pasgeld, een in alle opzichten belangrijke en noodzakelijke groene corridor.

Wij hebben de door u voorgestelde locatie in ogenschouw genomen en concluderen dat:

Uw analyse van het gebied te kort doet aan de landschappelijke waarde van dit gebied, omdat wij in het deelrapport ruimtegebruik het volgende lezen:

“5.5.2 Maatregelen De negatieve effecten die worden veroorzaakt door de aantasting van de agrarische percelen ten behoeve van watercompensatie zijn enkel te mitigeren of voorkomen door op een andere locatie aan de watercompensatie te voldoen. Echter zal dit resulteren in negatieve effecten op de functies ter plaatse van de locatie die dan wordt gekozen. De huidige negatieve effecten worden acceptabel geacht omdat geen van de percelen die worden aangetast haar functionaliteit als geheel verliest. Zodoende zijn er geen mitigerende maatregelen gegeven noch wordt aanbevolen een andere locatie te zoeken (...)”

“Conclusies en aanbevelingen: “Daarnaast worden agrarische gebieden aangetast. De gebieden blijven functioneren maar worden verkleind. Ook deze aantastingen worden beoordeeld als negatief effect.”

Hieruit concluderen wij dat u onbedoeld op geen enkele wijze op de hoogte bent van de unieke landschappelijke kwaliteiten van dit gebied. Wij spannen ons thans met gemeente en provincie in om dit gebied aan te wijzen als **kerngebied natuur**. Het doorkruisen van deze procedure met dergelijke ontwikkelingen als een waterberging is dus strijdig met zowel lokale als bovenlokale belangen en doet afbreuk aan de kwaliteit van dit gebied.

Wellicht is een verklaring van het feit dat u bij het zoeken naar 5000m² watercompensatie niet op de hoogte was van de situatie in dit gebied: er heeft vorig jaar een plan op tafel gelegen van een aantal projectontwikkelaars om ook de laatste agrarische gronden die Rijswijk rijk is, te verstedelijken. Hierbij zijn door de initiërende marktpartijen, de verschillende ambtelijke instanties benaderd alsof alles al beklonken was. Het plan van de projectontwikkelaars is echter eerder dit jaar door de gemeenteraad, die niet content was met de hele gang van zaken, afgewezen en heeft dan ook geen enkele ambtelijke status. De wethouder heeft daarbij nogmaals nadrukkelijk bevestigd, dat er geen plannen zijn voor wat betreft het slagenlandschap, dat zijn agrarische bestemming blijft behouden. Er zou geen ruimtebeslag op openbaar groen c.q. agrarisch gebied (met cultuurhistorische waarde) mogen plaatsvinden.

Door de werkgroep voorgestelde alternatieve locatie: Pasgeld-Oost beoogt te voldoen aan:

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

We willen in Nederland graag dat ons land over 30 jaar nog steeds prettig en gezond is om in te wonen, werken en leven. Daarom is het belangrijk nu al na te denken over de keuzes die daarvoor nodig zijn. Alle belangen worden afgewogen en er wordt gewerkt volgens drie principes:

- **Slimme combinaties maken waar dat mogelijk is:** wij denken aan faciliteren van meekoppelkansen, functiemenging enz.;
- **De kwaliteiten van het gebied centraal stellen:** landschappelijk, cultuurhistorisch, recreatief, potentieel klimaatadaptief;
- **Niet uitstellen of doorschuiven, en de gevolgen zo eerlijk mogelijk verdelen:** in de huidige opzet van het OTB zijn de consequenties en het al of niet realiseren van mitigerende maatregelen niet eerlijk verdeeld over de gemeenten in het plangebied. Ons alternatieve voorstel beoogt deze disbalans op te heffen en behelst tevens voor de hele regio positieve effecten.

Daarnaast moet er op grond van de NOVI zoveel mogelijk worden gezocht naar het optimaliseren van het huidige ruimtegebruik door compacter ruimtegebruik en het combineren van functies.

Faciliteren van meekoppelkansen door ruimtegebruik op een andere locatie en het combineren van functies:

Het onvermijdelijke ruimtebeslag ten behoeve van watercompensatie kan worden aangewend om meekoppelkansen(en) te faciliteren in de vorm van **kwalitatieve ontwikkelingsmogelijkheden recreatiegebieden**. Ruimtebeslag op het door u voorgestelde agrarisch gebied is onwenselijk vanwege de cultuurhistorische waarde en dat het thans een actieve gebruiksfunctie: het houden van paarden en/of koeien. Eigenaren van deze dieren zijn door de ontwikkelingen in RijswijkBuiten belanghebbenden in dit gebied. Zij kunnen niet elders in de directe omgeving terecht, daar al deze voormalige weidegronden zijn verdwenen door oprukkende verstedelijking van RijswijkBuiten. Daarnaast worden de gronden ook gebruikt door bewoners van de lintbebouwing in dit gebied en ook zij worden nadelig in hun belang bij het realiseren van een waterberging in dit gebied.

Naar ons inzien heeft het kiezen voor de alternatieve locatie een sterk positief effect t.o.v. referentiesituatie en de door u voorgestelde situatie:

Unieke kans voor de gemeente:

- Pasgeld herbergt **de laatste agrarische terreinen** in Rijswijk. De gronden hebben thans ook nog een altijd een agrarische bestemming, dus ons voorstel verdringt daarmee geen toekomstige woongebieden. Het is de kans om als één van de groenste gemeenten van Nederland ook haar groene karakter en landschappelijke diversiteit te omarmen.
- **Stadsnatuur:** er ligt een kans van waardecreatie. In het **Groenontwikkelingsprogramma** staat "Rijswijk moet groen blijven, ondanks verstedelijkingsopgave". En in de **Stadsvisie 2030** uit de gemeente dat zij de groene waarde van Rijswijk wil versterken. Meer specifiek: doelstelling 4: stadsnatuur versterken.
- **Van kijkgroen naar gebruiksgroen:** Pasgeld leent zich bij uitstek voor stadsnatuur als gebruiksgroen. Rijswijk herbergt in haar landgoederenzone veel monofunctioneel (openbaar) kijkgroen, met dit voorstel ligt er een meekoppelkans voor functiemenging: waterberging tezamen met gebruiksgroen (bomencompensatie), waarbij de vervangende aanplant **bijdraagt aan de natuur- en belevingswaarde met een functie als recreatiegebied**.

Met bovengenoemde kansen voor Rijswijk kan tevens een bovenlokale meekoppelkans van de provincie Zuid-Holland gefaciliteerd worden:

- **Rijke groenblauwe leefomgeving:** Dit sluit naadloos aan om omgevingsbeleid module Rijke Groenblauwe Leefomgeving en de ambitie van het meest groen-blauw dooraderde gebied van Europa te worden. In het deelrapport Ruimtegebruik verklaart u de visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving ook van toepassing op het project A4.
- **Natuur:** Zuid-Holland is de drukste provincie van het land, met de minste beschermde natuur, slechts 6%, daar waar dat in andere provincies minimaal boven de 10% ligt. Het aanwijzen van het slagenlandschap als kerngebied natuur, en mogelijk ook Pasgeld-Oost vergroot het areaal beschermde natuur in onze provincie.
- **Recreatie:** inpassing van dit doel vanuit toekomstvisies Vlietzone.

Al met al leidt realisatie van ons voorstel tot een verbetering van de gebruikswaarde/functie van beide gebieden:

- Het slagenlandschap blijft onaangetast en het andere gebied (Pasgeld-Oost) krijgt een kwaliteitsimpuls op het gebied van onder andere ecologie en natuurbelevingswaarde.
- Het realiseren van dergelijke klimaatbuffers hebben een bovenlokaal en zelfs nationaal belang in het kader van het tegengaan van hittestress, droogtestress en overstromingsrisico in een verstedelijkte, versteende Randstedelijke woonomgeving.
- Een ruimtebeslag van bijna 5000 m² in cultuurhistorisch landschap met alle negatieve effecten van dien, wordt hiermee vermeden. U kijkt in het OTB slechts naar behoud van functionaliteit; echter neemt dit af en de landschappelijke, cultuurhistorische waarde gaat verloren.
- Oppervlakte van het beschikbare openbaar groen neemt af. Hierdoor verslechtert de gebruikswaarde aanzienlijk. Daarbij moet mede in ogenschouw worden genomen dat aan deze zijde van de A4 al een flinke strook groen moet verdwijnen als gevolg van de verbreding. Ook oude, hoge bomen moeten daarvoor geveld worden die veel CO₂ afvangen. Groencompensatie staat vooralsnog beperkt tot niet ingepland aan deze van de A4. We moeten voorzichtig zijn met al het groen dat er nog is, zeker gezien de ecologische waarde die het gebied vervult.

Ook verdient het nader onderzoek of ons voorstel nog verdergaande potentie heeft voor functiemenging:

Mogelijk zijn er aanknopingspunten met de behoefte aan waterberging in 't Haantje, thans door projectontwikkelaars van het plangebied RijswijkBuiten benoemd als "Parkrijk". Als werkgroep hebben wij vanuit het Hoogheemraadschap Delfland het signaal gekregen dat er een reële kans is dat de waterberging niet op eigen gebied gerealiseerd kan worden en dat heel Pasgeld in beeld is voor waterberging.

Ook hebben wij gekeken naar de **Handreiking watertoets voor gemeenten**. Bij de voorgenomen ontwikkeling zijn met name onderstaande aspecten van belang:

- de waterstructuur moet (wanneer nodig) zó aangepast worden dat deze minimaal even goed blijft functioneren;
- een toename van verhard oppervlak moet worden gecompenseerd door een extra hoeveelheid oppervlaktewater te realiseren;

- het ruimtelijk plan leidt niet tot een achteruitgang van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem (inclusief natte ecologische zones); (**stand still principe**)

Monitoring

Het Hoogheemraadschap van Delfland hanteert voor diverse aspecten het stand-stil principe. Zo is van groot belang dat **zowel de chemische- en ecologische waterkwaliteit als de vismigratie** door de aanleg van de A4-N14 niet verslechtert en bij voorkeur verbetert.

Met uw huidige planvorming in het OTB wordt overduidelijk niet aan deze doelstellingen voldaan:

3.4 Waterkwaliteit

Tabel 3-1: KRW lichamen in het plangebied met de status zoals beoordeeld in 2015

KRW-Lichaam	Biologie totaal	Chemische toestand	Vissen
Stompwijkse Vaart	Ontoereikend	Voldoet	Goed
Boezemkanaal Ypenburg	Matig	Voldoet niet	Matig
Rijn-Schiekanaal	Matig	Voldoet niet	Matig
Zweth	Ontoereikend	Voldoet niet	Ontoereikend
Gaag	Ontoereikend	Voldoet niet	Ontoereikend

Ons voorstel biedt, door de ligging op boezemniveau volop kansen voor watergebonden natuur: **aanleg van natte ecologische zones en natuurvriendelijke oevers. Hier ligt een opgave van het Hoogheemraadschap vanuit de KRW. Daarmee wordt ruimschoots aan de doelstellingen voldaan.**

U vooronderstelt: *“Er worden in het nieuwe watersysteem geen extra stuwen of andere barrières aangebracht. De vismigratie ondervindt hierdoor dus geen nadelige effecten.”*

In de onderstaande tabel wordt zichtbaar dat er in het OTB **niets** wordt gedaan voor vismigratie:

Tabel 5-12: Beoordeling van het criterium waterkwaliteit

Tabel 5-12: Beoordeling van het criterium waterkwaliteit

Sub-criteria	Score
KRW lichamen	0
Afstromend wegwater	0
Vismigratie	0

Wanner natuurlijk ingerichte oevers worden aangebracht, welke ten goede komen van de waterkwaliteit en natte ecologie krijgt het gebied ook op dit front een kwaliteitsimpuls en wordt hiermee gedeeltelijk invulling gegeven aan de KRW-doelen. Zie ook 6.3 van uw deelrapport Water.

Afsluitend vatten wij onze visie graag nog even kernachtig samen:

Het Hoogheemraadschap van Delfland: zij hanteert het stand-still beginsel. De kans op wateroverlast als gevolg van de ontwikkeling mag niet toenemen. De initiatiefnemer moet ervoor zorgen dat eventuele negatieve gevolgen worden gecompenseerd.

Het graven van compenserend water in de polder achter het Elsenburgerbos (de agrarische driehoek) draagt niet bij aan de bovengenoemde doelstelling om de ecologische waterkwaliteit en de vismigratie te verbeteren. Vismigratie is immers niet mogelijk; het nieuw te graven water staat niet in verbinding met het boezemwater (gemaal Plaspoel en Schapweipolder is volgens Delfland niet vispasseerbaar).

Wanneer het compenserend water wordt gegraven in het Pasgeld-Oost, dan draagt dit wél bij aan de ecologische waterkwaliteit én de vismigratie in de regio. Pasgeld ligt volgens de kaart van Delfland (zie bijlage 3) in een zoekgebied voor water wat gebruikt kan worden om het ecologisch netwerk te verbeteren. Het plan van de Werkgroep Pasgeld omvat een integrale visie op historie, groen en blauw. Het water willen we natuurvriendelijk inrichten. Pasgeld ligt op boezemniveau en kan daarom door migrerende vissen gebruikt worden als groene verblijfplaats naast de druk bevaren Vliet/Schie. Op deze manier wordt wél voldaan aan het hierboven door Delfland genoemde stand-still principe voor de ecologische waterkwaliteit en de vismigratie.

Het plan in het OTB druist in tegen het stand-still beginsel. Het voorstel van de werkgroep daarentegen, beantwoordt aan meer dan compensatie: het is een win-win situatie voor alle betrokken overheden en gebruikers van dit gebied.

Uiteraard zijn wij desgevraagd zeer bereid om onze zienswijze nader toe te lichten.

Rijswijk, 18 juni 2020

Werkgroep Pasgeld

www.facebook.com/pasgeldnatuurlijk
Instagram #pasgeldnatuurlijk

*Wij zijn onderdeel van **Contactgroep Rijswijk-Zuid**, het initiatief voor én door bewoners sinds 1974.*

Bijlagen (4):

Figuur 1: Voorgenomen locatie watercompensatie in OTB

Figuur 2a: Door Werkgroep Pasgeld voorgesteld alternatieve locatie watercompensatie

Figuur 2b: Gedetailleerde weergave alternatieve locatie watercompensatie

Figuur 3: Ecologische Netwerkaart Delfland

